

קורס ACI מס' 6, 'סוטרות להב היהלום'

על פי שיעוריו של גשה מייקל רואץ'

עריכה, תרגום והגשה

לאמה דבורה-הלה

קיבוץ שפיים, יוני 2005

שיעור 5

(מנדלה)

(מקלט)

אלף אלפי אלפים של פלנטות מאויישות ...

בעמוד 8 למטה, מי רוצה? הנה יעקב, בבקשה.

'ושוב דיבר המבורך:

הו, סובהוטי! מה דעתך? אילו קם אחד מבני המסורה או מבנות המסורה ונטל את כל הפלנטות שבעולם הגדול הזה, עולם של אלפי אלפים של פלנטות, וכיסה אותם היטב בכל שבעת סוגי האוצרות היקרים, והגיש אותם כמנחה - האם לא ירבו עד מאוד מצבורי החסד אשר בן זה או בת זו היו צוברים בשל כך?

וסובהוטי ענה ביראת כבוד:

הו, המבורך! רבים הם יהיו. הו, מי שהגיע לעונג - אמנם יהיו הם רבים. רבים עד מאוד מצבורי החסד אשר בן זה או בת זו היו צוברים בשל כך. ומדוע זה כך? הו, המבורך! אותם המצבורים של החסד הינם מצבורים אשר כלל אינם קיימים; ומשום כך יכולים מי שהגיעו לכך לדבר על "מצבורי חסד גדולים, מצבורי חסד גדולים".

טוב, בואו נפסיק כאן לרגע.

שאלה מהקהל: רגע, דילגת על חלק ...

המורה: אנו לא עושים את כל הסוטרות בקורס, אבל אתם תקראו אותה כולכם.

אז בואו נדבר קצת על האלף אלפי אלפים של פלנטות.

זה מתייחס לפרק חמש מה**אבהידהרמה קושה**. בא**בהידהרמה קושה** יש שמונה פרקים. חמשת הראשונים מדברים על העולם הלא טהור שלנו, ושלושת האחרונים מדברים על העולם הטהור בדרגות מתקדמות של טהור.

אנחנו למדנו בקורס קארמה חלקים גדולים מפרק 4. פרק 4 מתאר איך קארמה עובדת.

פרק 5 מדבר על היקום, על הקוסמולוגיה בודהיסטית.

- יש שם תיאור של העולם: איך העולם מתחיל ואיך העולם מסתיים.

- יש שם תיאור של סוף העולם. העולם מסתיים באיזה מן כמו איזה פיצוץ של איזה סופרנובה. תהיה איזו אש גדולה שתהרוס את העולם, כי העולם התחיל ולכן הוא חייב להסתיים, כמו שהדהרמה התחילה, והיא חייבת להסתיים.

אז כאן הוא מתאר מערכות, זה כמו, גלקסיות. אז יש ככה:

1. קודם כל הסדר הראשון. זה נקרא:

ལྷོང་ཅིཔུ།

Tong chipu

זה קבוצה של אלף פלנטות מאוישות .

והאבהידהרמה קושה מדברת על הרבה פלנטות שיש בהן חיים. מאוישות, עם לא רק בבני-אדם, אלא בעלי החיים, הגיהנום - כל התחומים ישנם.

אז יש קבוצה של אלף כאלו. זו הרמה הראשונה.

שאלה מהקהל: גיהנום זה פלנטה אחרת?

המורה: לא, לא. כל שש צורות הקיום יש בכל פלנטה.

אז הוא מדבר על מערכת של אלף פלנטות כאלה. זה הרמה הראשונה.

2. רמה שנייה

ལྷོང་བར་མ།

Tong barma

אחר כך הוא מדבר על אלף כאלה מערכות, שבכל אחת מהן יש אלף כוכבים מאוישים.

3. רמה שלישית

ལྷོང་ཆེན་པོ།

Tong chenpo

אחר-כך הוא מדבר על הרמה השלישית, זה אלף של אלה מהדרגה השנייה.

אז זה ככה מתואר שמה. בקיצור, הוא מדבר פה על מה? על ביליון.

מהקהל: תשעה אפסים?

המורה: תשעה אפסים. כן.

מהקהל: שהם מאוישים כולם?

המורה: שהם כולם מאוישים, כן.

ואז הוא אומר מה קורה אם בא איזה איש או אישה, והוא אוסף את שבעת סוגי האוצרות העיקריים... מה זה שבעה סוגי האוצרות העיקריים? יש שם כסף וזהב ויהלומים ולאפיס וכך הלאה. סוגים של דברים יקרים.

אז בא אדם, איש או אישה ולוקחים את כל האלף אלפי אלפים של פלנטות מאוישות, ומכסים את פני כולם, לגמרי לגמרי, בכל שבעת סוגי האוצרות העיקריים. ואז מגיש את זה כמנחה. אוקי? ואז הוא שואל, האם זה חסד גדול? מה שהאדם הזה צובר. ואז הוא הולך והוא משווה את זה.

אתה רוצה להמשיך יעקב? בעמוד 9.

... לעומת בית יחיד בן 4 שורות מן הסוטרה

'אז אמר המבורך:

הו, סובהוטי! נניח שאחד מבני המסורה או בנות המסורה היה קם ונוטל את כל הפלנטות שבעולם גדול זה, עולם של אלף אלפי אלפים של פלנטות, ומכסה אותם היטב בכל שבעת סוגי האוצרות היקרים, ומגיש אותם כמנחה. ונניח, לעומת זאת, כי מישו מחזיק ולו בית יחיד בן ארבע שורות מהצגה זו של הדהרמה ומסביר אותו לאחרים, ומלמד אותו היטב. כמות מצבורי החסד אשר הוא צובר בשל כך, עולה לאין שיעור ומעבר לכל אומדן לעומת קודמו'.

הוא נותן השוואות כאלה. ומדוע זה כך?

'ומדוע כך הדבר? הו, סובהוטי! משום שמזה תצמח ההארה המלאה והמושלמת שאין למעלה ממנה של מי שהגיעו לכך, משמידי האויב, הבודהות המוארים לחלוטין. זה גם מה שמוליד את כל הבודהות הברוכים'.

אז מה התשובה?

למה זה צובר כל-כך הרבה חסד להסביר אפילו ארבעה פסוקים מתוך הסוטרה? כי זה מה שמייצר בודהות, ובודהה יכול לעזור לכל היצורים בכל הפלנטות בו-זמנית.

חסד אינסופי שמטהר כל סבל

אז אפילו לייצר בודהה אחד, זה חסד אינסופי. אפילו אדם אחד שמגיע להארה, זה חסד אינסופי. אז אם מישו בא ומסביר דבר כזה, וזה שותל זרעים בתודעתו של מישו, וכתוצאה מזה, יום אחד הזרעים האלה נובטים ועולים ומביאים אותו להארה - אז החסד הוא אינסופי, בלי שום השוואה לכיסוי של כל אלף אלפי האלפים של הפלנטות בכל שבעת סוגי האוצרות, ולהגיש אותם לבודהות. זו ההשוואה שהוא נותן לנו.

זה מי שמסביר את הסוטרה, זה מי שמקריא את הסוטרה, זה מי שמבין את הסוטרה וכל מי שנוגע בתוכן הזה, ועוסק בזה. עצם ההגייה.

הרבה אנשים שואלים: איך אנחנו מטהרים קארמה? אני אלמד אתכם איך מטהרים קארמה. אבל הדרך הכי טובה לטהר קארמה כתובה בדיוק כאן. זה לקחת את הסוטרה הזאת או סוטרה שדומה לה, "הצגה כגון זו של הדהרמה", ולהגות בה, להבין אותה, להקריא אותה, לעיין בה. זה בדיוק. כיוון שזה מה שמביא להארה של הבודהה. זה מטהר את כל הרע שבעולם. זה מוציא מסבל. זה הדבר הכי החזק שיש לצאת מסבל. הכי חזק שיש.

כן.

שאלה מהקהל: גם בסוטרה הזו הופיעו במקור 'או בנות המסורה'¹?

המורה: כן. ככה זה מופיע.

אינספור גופים

עכשיו יש כאן, מי רוצה לקרוא? בואי. בעמוד 17 למטה, "והמבורך חזר ואמר"

'והמבורך חזר ואמר:

אומר גם זאת, הו, סובהוטי! נניח שהיו באים איש או אישה כלשהם ומוסרים את גופם, ונניח שהם היו עושים זאת עם מספר רב של גופים, כמניין כל הטיפות שבנהר הגנגס'.

¹ השואלת משווה לסוטרות הלב, שנלמדה קודם לכן.

אולי תעצרי רגע, ואני אסביר מה זאת אומרת שהם היו עושים את זאת עם מספר רב של גופים? דיברתי אתכם קודם על קידות, אתם זוכרים? פתחתי את השיעור ואמרתי למה אנחנו עושים קידות? כי אין לנו זמן לחכות, אנחנו צריכים לצבור המון חסד.

קידה צוברת לנו המון חסד. למה? כי אנו משתמשים במה שיש בנו: בגוף, בדיבור ובמחשבה, כדי לקוד לחוכמה הגבוהה, לחוכמה של הריקות, לחוכמה שתוציא אותנו מסבל.

זה צובר בשבילנו המון חסד. אנחנו צריכים הרבה, לא מספיק לנו קצת חסד. לא מספיקות לנו שלוש קידות מסכנות ביום, שלוש בבוקר ושלוש בערב - כשלוקחים נדרים של **refuge**, זה מה שצריך לעשות.

אז מה יועצים לנו החכמים? הם אומרים שלפני שאתה מתחיל את הקידות, תעמוד רגע ותדמין שיש לך המון גופים. יש טריק. תדמיינו שכל היצורים החיים עומדים יחד אתכם מאחוריכם. אתם מובילים את כולם. אתם עומדים קדימה. פה הבודות פה שלושת היהלומים,² ואתם עומדים פה, וכל השאר מאחוריכם. אימא וכל בנות משפחתכם מצד שמאל. אבא וכל בני משפחתכם מצד ימין. מאחורי אלה, כל הנקבות שביקום ומאחורי אלו, כל הזכרים שביקום.

כמה יצורים יש? אינספור. ממלאים את כל המרחב. אז אתם תדמיינו אותם כאילו שהם כולם אנשים, למרות שאנחנו כוללים פה בעלי-חיים, ורוחות ויצורי גיהנום. אז עד כמה שהדמיון יכול להכיל - והבודהה כל הזמן מרחיב לנו את הדמיון בסוטרה הזאת, הוא כל פעם עושה לנו תרגילי דמיון - אז עד כמה שהדמיון שלנו יכול להכיל, דמיינו שיש לכם את כל היצורים האלו מאחוריכם, והם קדים יחד אתכם.

מהקהל: זה מעצים את הרישום.

המורה: הרישום פי מיליון יותר חזק.

אתם עושים את זה ועכשיו אתם עושים את זה בשביל כולם. אתם עכשיו קדים קידות להגיע להארה בשביל כולם. בזה שאתם קדים קידות, הם צוברים את כל החסד גם. עכשיו כשאתם אומרים:

עד בוא הארתי

אשים מבטחי

בבודהה, בדהר.. וזה

דמיינו שגם כל החברה' שמאחוריכם, גם עושים יחד אתכם את אותו הדבר. אז אתם כאילו מדברים באף לשונות.

אז עכשיו אותה הדמיה משתמשים פה:

'נניח שהיו באים איש או אישה כלשהם ומוסרים את גופם, ונניח שהם היו עושים זאת עם מספר רב של גופים'.

אז כאילו אתם עושים לעצמכם הרבה כפילים, או שכל היצורים, ואת כל זה אתם מוסרים.

שאלה מהקהל: סליחה, מה פירוש המלים למסור את גופם?

המורה: הם מקריבים את גופם כמו שהבודהה נתן את גופו למשל לנמרה. הם מוסרים את גופם. הם אומרים: או קיי! אם זה מועיל למישהו, אז אני נותן את הגוף. והבודהה עושה את זה כל הזמן, והבודההיסטות עושים את זה כל הזמן. ואנחנו נעשה את זה, כשנגיע למקומם. עד אז, אל תמסרו את הגוף, אבל יגיע יום שזה כל מה שתמצאו לעשות. שהסבל של הזולת יהיה כל-כך בלתי נסבל, שאין לכם צורך בגוף אם מישהו סובל. אם זה יכול לעזור למישהו, אז אתם נותנים אותו.

אבל איך אמר מאסטר שנטידווה: **'תתחילו עם לתת גזר ותפוח אדמה. ואחר-כך שני גזר ושני תפוחי-אדמה.** לאט, לאט, אנחנו נגיע כולנו למקום הזה. ואז זה גם לא יכאב, ואז זה גם יביא לעונג עילאי, אבל זה כשנהיה בודההיסטות ומהסטות.

² לפניכם.

דמעותיו של סובהוטי

כן.

שאלה מהקהל: יש לי שאלה. האם ההרחבה הזו של הדמיון שאנו יכולים לראות מיליונים ומיליארדים של בני-אדם, קשורה לחוויה הזו שגשה מייקל תיאר בריקו?

המורה: היא שותלת זרעים. כן. טלי שואלת האם זה קשור למה שגשה מייקל תיאר כשיש את הרגע של הבודהיציטה: נפתחת הצ'אקרה של הלב, ופתאום יש לנו יכולת לראות את כל הפרצופים של כל היצורים בעת ובעונה אחת. ואז הוא אומר, אז נדע שנועדנו, גורלנו נועד לטפל בכולם. ולהושיע את כולם מסבל. כן, בוודאי, ההדמיות האלה שותלות לנו זרעים כדי שזה יקרה.

כן, בואי תמשיכי

נניח לעומת זאת כי מישהו מחזיק ולו בית יחיד בן ארבע שורות מהצגה זו של הדהרמה ומסביר אותו לאחרים, ומלמד אותו היטב. בשל כך יצבור אותו אדם מצבורי חסד גדולים בהרבה, מצבורים אשר אין ערוך למספרם ואין שיעור למידתם.

אזי, מעוצמת כוחו של לימוד זה, החלו דמעות לזרום מעיניו של הנזיר הזוטר סובהוטי. ולאחר שמקה דמעותיו, פנה אל המבורך ביראת כבוד.

אוקי אנחנו נפסיק כאן. רציתי לסיים בנקודה הזו של התרגשות. ☺ סובהוטי כל הזמן מדבר עם הבודהה, והוא ואז הוא עצמו קולט את העוצמה שיש בלימוד הזה והוא מתחיל לבכות.

השלמויות

אז בואו נדבר פה על הנתינה הזאת, על המסירה הזו של הגוף שיש כאן.

אז הבודהה בעצם מתחיל לדבר על השלמויות, על שש השלמויות, והנתינה היא הראשונה שביניהן.

1. שלמות הנתינה

אז הראשונה:

ཇམ་པོ་ལྷོ་པོ།
Jinpa

מה זה *Jinpa*? נתינה.

ארבעה סוגים של נתינה

איזה סוגי נתינה יש? באופן כללי, אפשר לדבר על 4 סוגי נתינה.

- יש נתינה של דברים חומריים. **כסף ודברים חומריים**, למי שזקוק להם. זה סוג אחד. זה קטגוריה ראשונה של דברים שאנחנו יכולים לתת.
 - הקטגוריה השנייה זה **לתת מחסה**. לתת הגנה לאנשים שזקוקים לה. לתת בטחון. זה גם בית לתת וגם הגנה מפחד. להגן מפחד. וזה יכול להיות פיסי וזה יכול להיות מנטאלי.
 - הנתינה השלישית היא נתינה של אהבה.
 - ונתינה של דהרמה. הנתינה של דהרמה היא הגבוהה ביותר. למה?
- תלמידה:** מביאה להארה.

לתת לאדם דברים חומריים אז אתם נותנים לו צורך נוכחי שלו. אם אתם מלמדים אותו דהרמה, בעצם אתם מלמדים אותו איך לייצר את הדברים.

³תלמידה: זה גם מתאים להיררכיה של Maslow.

⁴המורה: אולי לא במקרה.

אז נתינה של דהרמה מלווה בלהסביר לאנשים חוכמה – ברגע שמבינים חוכמה ומבינים קארמה וריקות, הם יכולים להתחיל לייצר את עולמם.

נתינה של דהרמה - אין שום השוואה בינה ובין כל היהלומים. וזה מה שכתוב לנו כאן. אותו בן או בת המסורה שמכסים את כל הפלנטות בכל החומרים היקרים, ומגישים אותם, זה בכלל לא משתווה בחסד שלו, למי שהולך ולוקח פסוק אחד מהסוטה הזאת עם המשמעויות של חוכמה שיש בו, ומלמד אותו לאחרים. בכלל לא משתווה. למה? מכיוון שבצורה כזו הוא יכול לייצר לעצמו מציאות שבה הוא לא יצטרך ממני שום דברים חומריים, כי הוא ידע לייצר אותם בעצמו.

שאלה מהקהל: זה לא רק ללמד את הסוטה הזו?

המורה: לא, לא. כל הפראג'נה פרמיטה. אבל בסוטה הזאת כתוב על זאת.

אז זאת השלמות הראשונה.

מה לתת קודם?

אז קודם עשינו מיון של דברים שאפשר לתת, ואמרנו שהדבר הגבוה ביותר שאפשר לתת, זה דהרמה. אז אתם שואלים מה לעשות קודם?

אם אתם מסוגלים, אם פיתחתם יכולת ללמד דהרמה - תלמדו דהרמה.

שלושת המעגלים של נתינה

ועכשיו נדבר על אספקט אחר, וזה נתינה עם חוכמה. ובהקשר הזה, על **שלוש הקפירות** של נתינה. **שלושת המעגלים.**

אז בנתינה

א. יש את הנותן

בטיבטית

འདི་ལྟར་

Jinje

ב. יש את המקבל

འདི་ལྟར་

Jin Yul

ג. ויש את

- החפץ שמועבר או

- עצם המעשה של ההעברה.

³ פסיכולוג ידוע, ממייסדי זרם "הפסיכולוגיה ההומניסטית".
⁴ רמז לתיאור שניתן בשיעור קודם, של המעשים של ישות מוארת.

ཇིན་ཇ།

Jinja

השלישי יכול להיות או החפץ עצמו שעובר, או עצם מעשה הנתינה: שלושת הספירות.

הריקות של שלושת המעגלים

ומה שעושה את הנתינה לשלמות של נתינה,
זה הבנת הריקות של שלושת הספירות.

לנתינה המושלמת במובן של **Perfection** – שלמות הנתינה. פרמיטה.

למה זה שלמות הנתינה? כי ברגע שזה מלווה בחוכמה,
זה הופך לאמצעי לעבור מעבר לסמסרה.

לכן קוראים להם פרמיטות, לשלמויות.

לעבור אל מעבר

Paramita

בטיבית:

པ་རོ་ཏུ་ཇིན་པ།

Pa rol tu chin pa

איך החוכמה משתלבת בזה והופכת את זה לשלמות?

- אז קודם כל הנותן. אם אני למשל הנותנת, במידה שיש לי הבנה של הריקות שלי; במידה שיש לי הבנה שאני תופסת את עצמי כפי שאני תופסת את עצמי, כתוצאה ממה שאני עשיתי לאחרים בעבר, ועכשיו זה כופה עלי תפיסה מסוימת - זאת הבנת הריקות שלי. שאין דבורה שקיימת מצד עצמה שלא תלויה במה שאני עשיתי לאחרים בעבר. זה א'.

- מה שמך?⁵ ניצה. אין ניצה שקיימת מצד עצמה שבלתי תלויה בהשלכה שלי, וההשלכה הזאת תלויה במה שאני עשיתי לאחרים בעבר.

- אין חפץ שאני יכולה להעביר, אין עט שקיים מצד עצמו שבלתי תלוי בכל הדברים האלה.

- ועצם המעשה הוא ריק. מה זה המעשה? אני לוקחת חפץ ומזיזה מפה לפה. מה עושה את זה לנתינה?

מהקהל: ההתכוונות

הכוונה. הנתינה היא לא נתינה מצד עצמה. אני הופכת אותה לנתינה בזה שאני תופסת את ההזזה הזאת של חפץ, כמעשה של נתינה.

ככל שאני יותר מודעת לדברים האלה, מבינה אותם, הפנמתי אותם יותר עמוק, ככה מעשה הנתינה צובר בשבילי יותר ויותר חסד.

⁵ הלאמה פונה אל תלמידה בקהל

והבודהיסטויה - אומר לנו פה הבודהה - שהבין את ההצגה הזאת של הדהרמה, זאת אומרת, תפס את הריקות ישירות - כשהוא נותן, אז כל מעשה הנתינה שלו צובר המון חסד. עד אז, החסד שאנחנו צוברים בנתינה הוא קטן יחסית, והוא לא מספיק חזק לשחרר אותנו מסמסרה. ולכן, אנחנו חייבים להביא את עצמנו למצב של ראייה ישירה של ריקות. וזה הדחיפות.

מהקהל: למה? בגלל שזה מפתח את היהירות אם זה לא נעשה דרך חוכמה?

המורה: בגלל שבלי שזה מלווה בחוכמה, אני לא ממש מבינה מה שאני עושה. אני לא מבינה איך אני משחררת את עצמי ואת האחרים מסבל.

ככל שאנחנו מודעים יותר לריקות של שלוש הספירות, ככה הנתינה שלנו צוברת יותר ויותר חסד עבורנו. ככל שאנו צוברים יותר ויותר חסד עבורנו, כך התרגול שלנו הולך ומשתפר. המדיטציה שלנו תלך ותשתפר.

דיון בנתינה

שאלה מהקהל: הנתינה היא נובעת מזרעים שנורעו בגלגולים קודמים?

המורה: כן. ככל שאת נותנת יותר, את מגבירה את הנטייה שלך לתת.

שאלה מהקהל: אם אני נותנת לו, ושנינו ריקים, איזו מהם זו הבשלה של קארמה ואיזו מהם אלו זרעים של קארמה לעתיד?

המורה: כל דבר ודבר הוא גם זה וגם זה. אם אני עכשיו נותנת ויש לי דחף לתת לך משהו, זה הבשלה של זרעים שבעבר פיתחתי את הנתינה, ובא לי בקלות לתת. יש ילדים שבא אורח, ורצים אליו עם עוגיות, ויש ילדים ששומרים הכול. מאיפה זה בא? הם כבר באים עם הנטייה מחיים קודמים.

מהקהל: אבל את צריכה למצוא משהו כמוני שמבשיל לה את זה שהיא תקבל? אז מה? זה כאילו שתי קארמות שנפגשות בו זמנית?

המורה: איך הוא קורא לזה טיך נהאת האן? הוא קורא לזה נורא יפה: Interbeing.

מהקהל: תרגמו את זה ל"שלוביות".

המורה: הכל משתלב perfect.

ב- **Mind Only School** - אסכולה של "רק תודעה", ככה קוראים להם - הם אומרים שהחפץ שאני רואה והעין שרואה, הכל בא מזרע קארמי אחד. אז אם אני נותנת לך, אז אני, והחפץ שאני נותנת, [ואת שמקבלת] - בעצם כולם באו מאותו זרע קארמי. זה מה שהם אומרים.

שאלה מהקהל: יש לי שאלה לגבי המקבל. האם בעצם לא כולם שווים בעיני? האם אני לא צריכה לתת לכולם באותה המידה?

המורה: את צריכה להוציא את כולם מסבל. לא כולם צריכים את אותה הנתינה. אנשים שונים צריכים ממך דברים שונים.

שאלה מהקהל: זאת אומרת שהנתינה שלי תהיה בהתאם למיהו המקבל.

המורה: כן. הבודהה מפתח את המיומנות לבוא אל כל אדם לפי הצרכים שלו, באופנים המתאימים. את נותנת לכל אחד מה שמתאים לו באותו הרגע, מה שיקדם אותו באותו הרגע.

שאלה מהקהל: אבל אני נותנת לכולם? יש לי בעיה עם סובבים שהם לא מכאן, אנשים שהם לא לומדים איתי, שהם לא מבינים את ההתייחסות הזאת. אני אומרת להם: אני נותנת לכולם ואני לא מתייחסת, לזה מגיע יותר כי הוא קרוב אלי, או שהוא חשוב לי יותר?

המורה: את מעלה את הנקודה של Equanimity, של שוויון. כן, הבודהיסטויה מחפש להוציא את כולם מסבל באותה המידה, באותה המידה. מה שלא אומר שיש לו את אותם היחסים עם כל היצורים. אם יצור

אחד הוא אח שלי, ויצור אחד הוא אימא שלי, ויצור אחד הוא בעלי, ויצור אחר הוא ילד שלי - יש לי קארמות שונות עם יצורים שונים, אבל את כולם אני רוצה להוציא מסבל באותה המידה.

מהקהל: את נותנת לכל אחד את מה שהוא צריך. זה העניין של החוכמה, נכון?

המורה: כן.

שאלה מהקהל: אם אני מקבלת בחוכמה, אני יכולה לתת את החסד שצברתי לנותן גם אם הוא לא נותן בחוכמה?

מהקהל: המחשבה הזאת בעצמה היא נתינה.

המורה: זה הקריירה שלך כבודהיסטוה.

מה עושה הלאמה? אנשים באים ונותנים לו פרחים ושוקולדים ... והלאמה שלנו היה לו סכרת. הוא לא יכול היה לאכול את כל השוקולדים, והוא היה אלרגי לריחות של פרחים. והוא מקבל. למה? בשביל שאת תצברי חסד. מה שעושה לאמה כזה, שהוא מבין את הריקות של הדברים ומה זה יביא, אז ברגע שהוא מקבל ממני את השוקולד שהוא לא צריך, הוא אומר: 'ולוואי ובזכות הנתינה הזו שלה, היא תגיע להארה!'

2. שלמות המוסר

השלמות הבאה:

འཇུག་ཀྱི་མཁའ་ལྷོ་

Tsultrim

Tsultrim זו המלה הטיבטית לאתיקה, מוסר או אתיקה מוסרית.

זאת השלמות השנייה. לחיות חיים שהם אתיים. ודיברנו כבר קודם, אז אני אחזור על זה רק בקיצור.

דיברנו על שלוש הרמות של שמירת מוסר

- הנדרים של החופש,
- הנדרים של הבודהיסטוה,
- הנדרים הטנטריים

אתם זוכרים, דיברנו על זה שכל אחת עולה על הקודמת שלה?

- בראשונה, הדגש העיקרי הוא על לא לפגוע באחרים. והנדרים של המקלט, הם גם בקטגוריה הראשונה.
- אחר כך, בקטגוריה השנייה הדגש הוא על להיות טובים לאחרים, להביא ברכה לזולת ולפתח את הבודהיצי'טה.
- בקטגוריה השלישית, הדגש הוא על להגיע להארה מהר, בחיים האלה.

מהקהל: זה "שילוש המוסר"⁶

המורה: כן.

דיברנו על שלוש הספירות בנתינה:

- הנותן
- המקבל
- והחפץ שמועבר או מעשה הנתינה.

⁶ השואל מצטט מתוך תרגומה של לאמה דבורה-הלה לתפילה "מקור כל חסדי" שחולקה לתלמידים בתחילת הקורס.

גם פה יש שלוש ספירות. ואני לא אפרט. אני אשאיר לכם את זה. בכל נדר ונדר, יש שלוש ספירות. אם למשל הנדר הוא של לא לגנוב, יש שם שלוש ספירות: יש שם הגונב, את האדם שנגנב ממנו והחפץ שנגנב, נכון? זה קל. וככה בכל אחד מן הנדרים, יש שלוש ספירות.

הכנפיים שמביאות אותנו להארה

אז אני רוצה להגיד על הנדרים עוד כמה מילים.

המלה נדר לפעמים עשויה להפחיד או להרגיש כמגבילה. זה לא משהו מגביל וזה לא משהו שכרוך באיזה עונש שבא מהשמים. זה משהו שבא לאמן אותי להגיע להארה.

שמעתם אותי אומרת בעבר שמשווים את הנדרים לכנפיים; לכנפיים שמביאות את הבודהיסטווה אל הארה. וזה בעצם הרשימה של הדברים החזקים ביותר, שאני צריכה לשים אליהם לב כדי להגיע להארה. בשביל זה בא הבודהה ועשה לנו רשימה של נדרים, כי אנחנו לא יודעים איך להגיע לשמה, אז אנו צריכים שתבוא ישות מוארת ותסביר לנו איך להגיע לשם.

גשה-הלה כל-כך התרשם מחג השבועות ומזה שהיהודים חוגגים את מתן תורה, מתן עשרת הדברות. כמה זה נפלא שיש חג שמציין את זה שבאה ישות מוארת כמו משה רבנו, ונתנה לנו מערכת של כללים שתוציא אותנו, קצת, טפח אחד לפחות, מתוך הסמסרה. זו סיבה טובה לעשות חג, סיבה מצוינת לעשות חג.

ככל שההבנה שלנו של ריקות עמוקה יותר - ריקות וקארמה, שזה שני צדדים של אותה המטבע - ככל שההבנה שלנו של שני אלו עמוקה יותר, אז כל מעשה ומעשה, בתוך כל אחת מהשלמויות, ומכל אחד מהנדרים שנשמור, יהיה מלווה בהבנה של ריקות.

למה לשמור על הנדרים?

לא בגלל שזה מוסרי,
לא בגלל שהלאמה אמר,
לא בגלל שהממשלה אמרה,
לא בגלל בית הכנסת אמרו,

אלא בגלל שאין לנו ברירה. אם לא נשמור עליהם נסכול. והבודהיסטווה שהוא מבין ריקות, מבין את זה באופן מאוד ישיר, ולא עולה בדעתו לשבור את חוקי התנועה, או משהו כזה כי הוא מבין. הוא מבין איך זה יביא לסבל.

מהקהל: גם כשגונבים ממך, אתה יש לך פעולה לעשות.

המורה: בוודאי. אז אתה מבין מאיפה זה בא. אתה מבין את הריקות של זה ומה אתה צריך לעשות עכשיו. יש אנשים כאלה. אני מכירה מישהי שתמיד גונבים ממנה.

שאלה מהקהל: אז מה היא יכולה לעשות?

אם היא מבינה את הקארמה של זה ואת הריקות של זה, הדבר שנשאר לה לעשות, זה להקפיד במיוחד על הכלל של לשמור על הרכוש של הזולת. במיוחד לשים לב אם מישהו לא סגר את הדלת, או - במיוחד לשמור על רכוש הזולת. ויכול להיות שבחיים האלה היא לא עשתה שום גניבה, אבל הקארמה הזאת מבשילה לה עכשיו מחיים קודמים. זה הדרך שלה להיפטר ממנה, חוץ מכוחות הטיהור שנלמד אותם, וזה בעצם חלק מהם.

שאלה מהקהל: מה קורה כשנופלים למשל ל'בור'? ולא פעם נופלים לאיזה דבר כמו כעס או דיבור לא יפה? השאלה איך אנחנו פותרים את הנפילה הרגעית הזאת שנפלת בה, למרות שאני מודע ולמרות שאני יודע שמהו לא בסדר?

המורה: שאלה נפלאה. אוקי אני מחליטה יותר אני לא גונבת כי אני מבינה מה זה עושה, ואני לא עושה את זה יותר. אבל, יש לי הרגלים. כשלא מסתכלים, אני סוחבת דברים קטנים. יש לי הרגל, וסחבתי משהו קטן. עברה שעה או שעתיים ונזכרתי: "אוי, המורה אמרה בכיתה ... ועכשיו אני אסבול". מה אני אעשה?

ככה כולנו. זה לוקח זמן להילחם בנטיות הישנות. לוקח לי שעה להיזכר או לוקח לי יום להיזכר, ואז, כשאני נזכרת, באה החרטה, ובאה החלטה להפסיק לעשות את המעשה ובאה איזו פעולה לתקן את

המעשה, וכל זה - זאת בפני עצמה, קארמה נהדרת, כי זאת קארמה שהיא נוגדת את הקארמה הישנה שמבשילה לי של נטיות ישנות לעשות את המעשה. וזו הדרך לצאת מהבור. וזה בדיוק איך מטהרים קארמה שלילית.

מהקהל: יש לי שאלה, האם יש לנו משיכה מאגית למעשים המפוקפקים, לגניבות...?

המורה: אחת מהתוצאות של כל מעשה, זו הגברת הנטייה לחזור על זה. אנו אומרים שהפושע חוזר [לזירת הפשע].

מהקהל: זה כמו שאתה שומע את הפרסומת והיא מתנגנת לך יותר ויותר עוד ועוד.

3. השלמות של אורך רוח

השלמות הבאה. בואו חיזרו אחרי:

བཟོ་བྱ་

Sopa

Sopa פירושו אורך רוח, סיבולת, סבלנות.

זאת האמנות של לא להתכעס בזמן שמגיע רגע שבו באופן רגיל, הייתם מתכעסים. הרגע הזה, שבו באופן רגיל הייתם מתרחזים - אתם מוותרים על הריתחה. זאת אמנות גדולה וזאת הכי קשה אולי שיש. כי הריתחה קופצת עלינו בן רגע. בנתינה אני יכולה לחשוב: כן לתת, לא לתת. יש לי קצת זמן. זה - קופץ עלי בן-רגע.

אז זאת השלישית. גם פה יש שלוש ספירות.

מהקהל: תמיד בעצם יש.

תמיד יש שלוש ספירות.

4. השלמות של חדות המאמץ

מה הרביעית? זה חדות המאמץ

བཟོ་བྱ་འགྲུལ་

Tsundru

אני מתרגמת לעברית כחדוות המאמץ. זה יכול להיות "מאמץ", זה יכול להיות "שמחת עשייה"...

מה שזה בתמצית - מה שמאסטר שאנטידווה מלמד אותנו, ועשינו את זה בקורס מס' 11 - זו שמחה לעשות את הדברים הטובים. זו השמחה בעשיית כל הדברים שאנו מדברים עליהם: **בלתת, בלשמור על המוסר. בלשמור על הסבלנות, בלפתח יכולת מדיטטיבית, בלרכוש חוכמה.** זה לשמוח באיסוף הזה של החסד. ולעשות את זה לא מתוך: לא ישנתי... טוב, לא ישנת, אבל אם עכשיו אתה יכול לעזור להרבה אנשים, אז אתה הולך לעזור להרבה אנשים, גם אם לא ישנת, כי זה הכיף שלך. אז זאת חדות המאמץ.

ויש גבולות. ואם אני יודעת שאם אני לא ישנה אחר-כך אני הולכת להתרחת, או אהיה חולה, אז לא הועלתי לאף אחד. אז לשים גבולות. ואם שנה שלמה ישבתי ליד המחשב ועשיתי תרגומים, אז אולי מגיע לי ללכת פעם אחת לקולנוע.

- אחד זה היה נתינה,
- שתיים זה היה מוסר,
- שלוש היה אורך רוח,
- ארבע היה חדות המאמץ.

5. שלמות המדיטציה

חמש - מדיטציה.

בטיבטית, חיזרו אחרי :

བསམ་བློན།

Samten

אז זה השלמות של המדיטציה, שלמות של ריכוז. פה הכוונה לפתח יכולת מדיטטיבית.

6. שלמות החוכמה

והשישית מהי?

מהקהל: חוכמה

חוכמה, ובטיבטית!?

מהקהל: *sherab*

ཤེས་རབ།

Sherab

השלמויות וגופי הבודהה

אז עכשיו ארבע הראשונים מייצרים את מה? את מכלול החסד. ההשלמה שלהם זה מכלול החסד. וזה מייצר מה? את הגוף הפיזי של הבודהה.

ושני אלה [שלמויות מס' 5 ו-6] זה מכלול החוכמה, והוא מייצר את גוף החוכמה של הבודהה. את הדהרמקאיה.

עכשיו, מספר ארבע זה **חדוות המאמץ**. בעצם הוא חל על אלה והוא גם חל על אלה. הוא חל על כולם.

הסדר של השלמויות

ועכשיו, למה הם מסודרים בסדר הזה?

מהקהל: הם מסודרים לפי ההתקרבות שלהם להארה.

רמות הבודהיסטיות

אתם זוכרים שדיברנו שיש רמות של בודהיסטיות? הבודהיסטיות שמתרגל על דרך המהיאנה, ברגע שראה ריקות ישירות, הוא מתחיל לשכלל את הפרמיטות, את השלמויות, כיוון שהוא רוצה להביא את עצמו לרמה של בודהה שהוא יכול לעזור לכל הברואים. בניגוד למתרגל מן ההיניאנה, שהפוקוס שלו על עצמו, ואז הוא מתחיל לסלק את הנגעים הרוחניים של עצמו אחד, אחד, פה הוא אמנם מסלק את הנגעים, אבל דרך תרגול השלמויות.

- הבודהיסטיות שעולה לרמה הראשונה של בודהיסטיות, הוא משכלל שם את הנתינה. מביא אותה לשלמות. הוא משתמש בהבנה שלו של הריקות להביא את הנתינה לשלמות.

- ברגע שהוא הביא את זה לשלמות, הוא עולה לרמה השנייה. ברמה השנייה הוא משכלל את הפרמיטה של המוסר.
- ברגע שהוא שכלל את זה, הוא עולה לרמה השלישית
- וכך הלאה.

יש עשר רמות של בודהיסטווה. פה יש לנו שש שלמויות בלבד, וזה בגלל שיש פירוט שאנחנו לא עושים אותו עכשיו.

והאם זה אומר שעד שלא גמרתי לשכלל את הנתינה, אני לא חייבת לשמור על המוסר? בשום פנים ואופן לא. **אנחנו עובדים על כולם בו זמנית. אבל אחד מגביר את השני.**

עכשיו, למה בסדר הזה? אחד גורר את השני.

- למשל, כשאדם עסוק בלפתח את הנתינה שלו, מה שזה משיג זה קצת שחרור של אחיזה. 'זה הדברים שלי ולא אלה אני קשורה, ועל אלה אני לא רוצה לוותר.' כשאני מתרגלת נתינה, אני לאט לאט משחררת את האחיזה שיש לי בדברים. כשאני משחררת אחיזה שיש לי בדברים, אני מתחילה לחלק אותם לאחרים, תשומת הלב שלי, הפוקוס שלי, עובר לאחרים.
- כשהפוקוס שלי עובר לאחרים, מתחיל המוסר לשחק תפקיד יותר חשוב. והתוצאה של שינוי הפוקוס עוזרת לי אחר-כך בפיתוח מוסר.
- ברגע שפיתחתי מוסר ביחסים עם הזולת, זה נותן לי בסיס טוב לפתח אורך-רוח ביחס לזולת, כיוון שהזולת נהייה לי מאוד חשוב בשלב זה.

אתם זוכרים איך הסביר לנו מאסטר שנטידווה בפרק על אורך-רוח?

**יקרני ככל שיקרה,
שמחתי להפר לא ארשה.**

נכון, פסוק 9. אם נשמור על השמחה, לא ניפול לכעס, לא נתרגז. אם אנחנו מחליטים: לא משנה מה קורה, אני לא מאבדת את השמחה. אז לא יכול להתגנב התרעומת ואז לא יצמח הכעס.

אם אני מחליטה שאני לא מפרה שמחה, אז לא יתפתח הכעס. איך אני אתכעס עליך? אני לא מסכימה לא להיות שמחה. כעס ושמחה לא הולכים ביחד. אז זה הולך גם להיפך.

- אם אני עכשיו מורידה את הכעסנות שלי ואת ההתרתחות שלי, ברגע שיש אורך רוח, עולה השמחה בלב, ואז זה נותן בסיס טוב לפתח את חדוות המאמץ, ואז זה נהייה כף.

מהקהל: זה מוכרח להיות עם החלטה. את מחליטה שאת הולכת עם השמחה?

המורה: כן. בוודאי, אבל מה שאת מדברת עליו, זה כוח רצון. וכוח רצון הוא מאוד חשוב, אבל הוא בפני עצמו לא מספיק. למה? כי כוח רצון בפני עצמו, יש לו את הגבולות שלו.

אני מחליטה לא להתכעס, אבל אם את לוקחת את הסוטר שלי, אז אני כן אתכעס, כי עד כאן. עד כאן אני מסכימה לך, ומפה והלאה לא. כדי שבאמת אני לא אתכעס, אני צריכה מה? הבנה של ריקות. אני צריכה להבין איך זה שאת באה ולוקחת את הסוטר שלי. מה אני עשיתי שגורם להבשלה הזאת, שעכשיו את לוקחת לי את הסוטר.

מהקהל: את אומרת שגם אם התכעסתי ואז אני מזכיר לעצמי ריקות, אז אני עושה במקום הזה תיקון, או אנטי דוט?

המורה: זה מייד. אם אני במקום הזה מבינה ריקות, אז על מי אני כועסת?

- אז עכשיו פיתחנו את חדוות המאמץ. אנחנו מאוד אוהבים לצבור חסד. אנחנו מאוד שומרים על המוסר. המצפון שלנו נקי. מה זה עושה? זה מאפשר לנו לפתח ריכוז. צריך בהתחלה לשבת וקצת להילחם בעצלנות, נכון, לפני שיכולים לפתח ריכוז. אנחנו לא כל-כך אוהבים להתיישב ולעשות

מדיטציה בהתחלה. המיינד שלנו רגיל כל הזמן לקפוץ ממקום למקום והוא לא רגיל לשבת בשקט ולהתמקד בדבר אחד.

מה שנותן לנו את הכוח לשם, זה בדיוק ההבשלה של השלמויות הקודמות, וחדוות המאמץ, אהבה לבריות וההבנה שאני לא אוכל לצאת מסמסרה ולעזור להם אם לא אפתח יכולת מדיטטיבית. אז זה מאפשר לי פיתוח יכולת מדיטטיבית ויכולת ריכוז,

- וזו מאפשרת לי לרכוש חוכמה, כי אין לרכוש חוכמה בלי יכולת מדיטטיבית.

אז לכן זה הסדר שבין הפרמיטות.

הריקות של השלמויות

עכשיו נגיד שהשגתי ריכוז. האם ריכוז קיים מצד עצמו?

בכל אחת מן השלמויות יש את הספירות. להכניס כל הזמן את החשיבה על ריקות לכל המעשים, זה לוקח קצת זמן. אז כשיעורי בית אני אשאיר לכם, בכל אחת מן השלמויות, למצוא את שלוש הספירות.

אני אתן לכם את הדוגמא של שלושת המעגלים בשלמות של המדיטציה.

אז אם בנתינה זה היה לנו: נותן, מקבל, והחפץ למשל, או מעשה הנתינה. אז במדיטציה, במקום הנותן, מה יש לנו?

מהקהל: המודט.

המורה: המודט. פשוט מאוד, זה שעושה את המדיטציה.

עכשיו יש את האובייקט של המדיטציה - על מה אנחנו עושים מדיטציה? והתהליך של המדיטציה עצמה. זה יהיו שלוש הספירות:

1. המודט, זה שעושה את המדיטציה - הריקות שלו.

2. אחר כך הריקות של האובייקט של המדיטציה, האובייקט שעליו מודטים.

3. ואחר כך, הריקות של תהליך המדיטציה, מעשה המדיטציה עצמו: המקום שבו אני יושבת, המושב, האופן שבו אני יושבת, הצורה שבה אני עושה את המדיטציה: יותר מרוכזת, פחות מרוכזת, כל מה שקשור בתהליך.

הריקות של הדברים האלה.

מהקהל: בנושא ראיית הריקות של המעגלים של כל שלמות. אני רוצה ליישם את זה בחיי היומיום. אבל חסרה לי קצת המחשה ודוגמאות שתתני לי, אם את יכולה בבקשה? ניקח את הקטע נגיד של נתינה. פשוט, כי זו דוגמא שאת דיברת עליה בכיתה ואז אני יודעת על המעגלים שם.

המורה: כן מה שנעמי שואלת זה: איך לעשות מדיטציה על ריקות?

אז עכשיו את עושה מדיטציה על הנתינה, על שלושת המעגלים.

- **מעגל אחד זה את.** מי זו את? מי זו את שנתנה לי את הכוס מים?

מהקהל: אני ריקה מקיום משל עצמי ועכשיו אני זורעת זרע טוב ש...

המורה: לא, לא, לא. אל תלכי מהר מדי. אני עכשיו מדברת רק עליך. מי זו נעמי? מי זו את?

מהקהל: אוסף ההשלכות שאני משליכה.

המורה: או קיי, אז פה יש לך מדיטציה שלמה.

מהקהל: כי אני ריקה מקיום משל עצמי. או קיי. מובן.

המורה: אה! ☺ אני צריכה עוד כמה עידינים ☺. אז זאת מדיטציה אחת.

- אחר-כך, למי נתת? **מי זה שנתת לו?**

מהקהל: גם את ריקה מקיום משל עצמך.

המורה: כן, אבל מבחינתך, את משליכה...

מהקהל: אני משליכה עליך שאת זקוקה לכוס מים.

המורה: כן. זה אחד הדברים שאת משליכה.

קודם כל את משליכה שיש שמה בן-אדם, שיש לו פה, שהוא זקוק למים, שהוא אולי הוא ראוי שיתנו לו. מה שזה יהיה. אז את משליכה אוסף שלם של השלכות. אז המדיטציה על ההשלכות האלה, בין השאר מתחילה לנתח למי נתת. מי זה המעגל [המקבל]?

מהקהל: לך נתתי.

המורה: רגע, לא כל-כך מהר. ☺ יש לך פה מיליון דברים שהם כולם ריקים, אז אנחנו מדברים על שלושה בשביל לפשט את זה.

אז אחד זה מי נתן בכלל? מי זאת את שנתנה?

מי זאת שקיבלה?

- **ומה נקרא שנתת? מה את עשית?**

בואי תתני לי כוס מים, או קיי? תודה רבה. מה עשית?

מהקהל: הזזת כוס ממקום למקום.

המורה: את לקחת חפץ והבאת לפה. כל חפץ שאת מזיזה ממקום למקום הוא נתינה? מה עושה את זה נתינה?

מהקהל: שאני משליכה אוסף של השלכות פה. אני משליכה שהאוסף נתונים הזה הוא כוס עם מים. אני משליכה שיש לך צורך במים. אני משליכה שאני רוצה לתת לך מים.

המורה: ואת גם משליכה שאת מבצעת; את אומרת: 'אני נתתי לה כוס מים'.

וזה הכל השלכות. לא עשית שום דבר שמעצם מהותו הוא נתינת מים; מצד עצמו.

מהקהל: נכון.

המורה: אז הנה, יש לך פה אינספור מדיטציות. זאת דרך לחשוב על הריקות של המעשה.

מהקהל: זאת אומרת בעצם, כשאת אומרת את המעגלים של כל שלמות, זה התרגול ששום דבר לא קיים בפני עצמו ושהכול אוסף השלכות.

המורה: זאת ההבנה.

מהקהל: לחיות את

המורה: את ההבנה הזאת. וצריך להבין את זה מפה⁷. ככל שמבינים את זה יותר עמוק, ויותר מידי, ויותר אינסטינקטיבי, הברכה שבאה מנתינה מתממשת לך יותר מהר; ככל שהמעשה שאת עושה מלווה יותר בהבנה של הריקות של שלושת המעגלים.

עשייה טהורה

⁷ מהלב.

הבנת הריקות פועלת כגורם שמטהר קארמות שליליות.

אנחנו רק צוברים קארמות כשאנחנו לא מבינים את שלושת המעגלים. רק אז אפשר לצבור קארמה. בגלל זה אומרים שהבודהה לא צובר קארמה יותר. זה משהו אחר. הוא צובר חסד.

מהקהל: קארמה שלילית.

המורה: גם חיובית. [כדי ש] שתהיה קארמה, צריך את הדואליזם הזה. צריך את המחשבה המושגית הזאת. צריך בורות בשביל לצבור קארמה. ומכיוון שעד עכשיו היינו בורים, אז צברנו המון קארמה. אז כל מעשה, אפילו מעשה חסד שאנחנו עושים, גם הוא לא טהור. Sakche Kyi Le אנחנו אומרים בטיבטית, זאת קארמה לא טהורה.

מהקהל: יש לו עניין, הוא אינטרסנטי.

המורה: כי המינד שעושה את זה, הוא ספוג בבורות. הוא לא מבין מה שהוא עושה. התפיסות שלו לא נכונות.

כשאת לא מבינה מאיפה באים הדברים, ואת עושה קישור ביניהם שהוא לא רק כוזב, הוא לא קיים - אז את בבוץ. כי את עושה בדיוק את מה שממשיך לך את הסמסרה.

שיפט⁸ קטן של קארמה

מה עושה הכלב כשהוא רואה את זה?⁹

מהקהל: האו האו

עכשיו אני אשאל אתכם: למה הוא עושה את מה שהוא עושה?

נכון כל הזמן אמרנו שבגלל הקארמה של הכלב, אז הוא נאלץ להסתכל על הדבר הזה ולחשוב שזה צעצוע ללעיסה?

מהקהל: כן.

אני רוצה לתת לכם תזה הפוכה ותחשבו עליה, תעשו עליה מדיטציה.

בגלל שהוא רואה את זה כצעצוע ללעיסה, זה מה שעושה אותו כלב... בגלל שהוא מנסה ללעוס את החפץ הזה, זה מה שעושה אותו כלב.

ולמה אני אומרת את זה? כי אם התזה הזאת נכונה, אז יש לנו הרבה מה לפחד.

מהקהל: אז המצב שלנו קשה.

המצב שלנו מאד קשה. כי זה כל-כך קל. זה רק שיפט קטן של קארמה, ובמקום לנסות לכתוב בזה, אני אנסה ללעוס את זה - ואני כבר כלב. זה מה שזה להתגלגל בלהיות כלב. שיפט קטן של קארמה.

מהקהל: אנו הולכים על חבל דק מאוד.

(מנדלה)

(הקדשה)

⁸ תזוה

⁹ המורה מצביעה לעבר העט.